

Strukturell utveckling i samarbetet med civilsamhället/idéburen sektor/social ekonomi 2022-2023

Handläggare: Annika Larsson Margareta Wandel
Verksamhet: Samverkan med civilsamhället, idéburen sektor, social ekonomi
Datum: 2021-08-25
Diarienummer: Skriv diarienummer

Dokumenthistorik

Version	Datum	Kommentar	Handläggare
---------	-------	-----------	-------------

Innehållsförteckning

Mål och förslag till insatser 2022-2023 för att nå mer strukturerad samverkan med aktörer inom civilsamhället, idéburen sektor och den sociala ekonomin. 4

Sammanfattning:4

1 Bakgrund och erfarenheter i pågående samverkan med civilsamhället, idéburen sektor, social ekonomi..... 5

1.1 Befintliga former av samverkan mellan Region Östergötland och idéburna aktörer ...5

1.2 Överenskommelse mellan Region Östergötland och regionala idéburna organisationer 5

2 Tillsammans som partnerskap 6

2.1 Samverkan i vardagen6

2.2 Identifiera samhällsutmaningar7

2.3 Öka kunskapen om varandra/ styrlogik7

3 Behov för att ta överenskommelsen framåt och stärka utvecklingen av olika samverkansstrukturer. 7

4 Vad behövs för att nå en fungerande kommunikationsstruktur? . 8

5 Region Östergötlands verksamhet kopplat till överenskommelsen9

5.1 Politisk hemvist9

5.2 Internationell samverkan.....9

5.3 Referensgrupp internt9

5.4 Insatser med koppling till COVID medel9

6 Den sociala ekonomin och civilsamhället och dess arbete inom ramen för Överenskommelsen 9

6.1 SE UPP – Den sociala ekonomins utvecklingspartnerskap i Östergötland 10

6.2 Samverkansprojekt kopplat till Överenskommelsen..... 10

7 En internationell utblick 11

7.1 EU 11

7.1.1 Sociala pelaren..... 11

7.1.2 Social act..... 11

7.2 OECD..... 11

Mål och förslag till insatser 2022-2023 för att nå mer strukturerad samverkan med aktörer inom civilsamhället, idéburen sektor och den sociala ekonomin.

Sammanfattning:

Syftet är att fullfölja intentionerna i den överenskommelse som Region Östergötland (RÖ) ingått med civilsamhället (2018) genom att gemensamt lyfta fram samhällsutmaningar där idéburna organisationer och aktörer inom den sociala ekonomin, i samverkan med regionen, kan utveckla strategiska och praktiska lösningar inom olika områden. Detta görs genom:

- Stormöten med partnerskapet fyra gånger per år
- Tematiskt utvecklingsarbete mellan parter ex. friluftslivets år, ESF förstudier, Psykisk hälsa/ohälsa, ABC
- Arbetsgruppen i partnerskapet (gemensam idéburen och RÖ)
- Referensgrupp inom RÖ
- Regionutvecklingsnämndens beredning för folkhälsa

Region Östergötland ska också främja framväxten av arbetsintegrerade sociala företag och lägga en grund för fler sociala innovationer. Detta görs via:

- Utvecklingsuppdrag och projekt kopplat till metoder för fler i arbete inom kompetensförsörjning och tillväxt. Här finns satsningar kring arbetsintegrerade sociala företag (ASF). I detta uppdrag finns under perioden dels det internationella projektet RESET och ett internt projekt kring finansiering kopplat till sociala ekonomins aktörer och samhälls-entreprenörer.
- Utveckling inom området sker även inom ramen för medlemskapet i det internationella nätverket REVES och via Region Östergötlands deltagande i EU expertgrupp GECES

För att stärka den strukturell samverkan inom Överenskommelse med idéburen sektorförelås att under 2022-2023 utveckla och genomföra: . (RS TSN RUN)

- Kommunikationsinsatser, med överenskommelsen parter med Region Östergötland som drivande, samlande och finansierande kraft. En nämndövergripande insats.
- Genom att besluta om en tydlig modell för ersättning när man är formell representant i av regionen efterfrågade sammanhang. Övergripande inklusive HSN
- Fortsatt möjlighet att erbjuda överenskommelsens parter att delta i Regionens olika fora så som sker både i det regionala Agenda 2030 arbetet, i framtagandet av folkhälsostategin, i ESBR samt andra sammanhang där extern formell representation efterfrågas. RS, TSN och RUN
- Följa upp de tre idéburna offentliga partnerskap IOP, med fokus på dess form som samverkansstruktur och som framtida fortsatt formell struktur för samverkan. Framförallt med koppling till RS
- Upphandling med sociala kriterier, reserverade kontrakt och överlag med ökade möjligheter för den sociala ekonomins parter att delta. Utvecklingsarbetet rör hållbarhetens uppdrag och upphandling enhetens genomförande av, med och kring sociala kriterier. Berör RS, TSN, RUN och HSN
- Finansiering, möjlighet för överenskommelsens partner att hitta finansiering utanför bidrag och gåvor. Utvecklingsarbetet kopplar an mot enheten för tillväxt och RUN.

1 Bakgrund och erfarenheter i pågående samverkan med civilsamhället, idéburen sektor, social ekonomi.

1.1 Befintliga former av samverkan mellan Region Östergötland och idéburna aktörer

Samverkansråd kopplat till särskilda frågor inkluderar personer från regionen och civilsamhällets föreningar och ibland även kommunrepresentanter. Idag finns ett funktionshinderråd, ett pensionärsråd, ett natur- och friluftsråd och ett skärgårdsråd.

Samverkansgrupp används av Tandvårdsenheten för uppföljning och utveckling av tandvårdsfrågor i samverkan med föreningar som företräder privata tandvårdsgivare.

Finansiellt stöd till föreningar som bidrar till regionala mål exempelvis ett entreprenöriellt lärande på länets skolor via Ung företagsamhet och Framtidsfrön,

Uppdrag – att med egen kunskap bidra till regionala mål – ges som ett friluftsuppdrag där skötselorganisationer via kommunerna ansvarar för underhållet på Östgötaleden och som stöd till kooperativt och arbetsintegrerat socialt företagande via Coompanion Östergötland. Det ges även till folkbildningen via bildningsförbundet samt Östergötlands idrottsförbund vilka i sin tur ger bidrag till studieförbund och idrottsföreningar. Uppdrag ges även till brukar och intresseorganisationer inom psykisk hälsa samt till frivilligorganisationer inom området sexuell och reproduktiv hälsa, HBTQ och STI i Östergötland. Med Bygdegårdsdistriktet och Östergötlands hembygdsförbund finns uppdragsöverenskommelser likaså sker dialog, och ekonomiskt stöd till länets konstrundor och konstföreningar. Riksteatern Östergötland har uppdrag att bedriva ett utvecklingsarbete kring arrangörskap och därigenom stötta alla ideellt drivna teaterföreningar som finns i 12 av länets 13 kommuner.

Avtal – att mer specifikt utföra verksamhet finns exempelvis med gällande kultur för äldre med verksamhet inom äldreomsorgen, samt med pensionärsföreningarna.

Idéburna offentliga partnerskap – i regionen finns idag tre. Det första tecknades 2017 med Linköpings Stadsmission om Stadsmissionshälsan. Målgrupp för överenskommelsen är utsatta EU-medborgare samt papperslösa. Regionen har även sedan 1 januari 2020 en överenskommelse om IOP med Novahuset, en ideell förening som arbetar mot sexuella övergrepp. Det tredje tecknades med föreningen Funktionsrätt och ger stöd till brukare som besöker universitetssjukhuset i Linköping. Värdegrunden i partnerskapen utgår från den regionala överenskommelsen.

Samverkan via upphandling, genom leverantörer från den sociala ekonomi, lyfts på Europeisk nivå. EU lägger särskilt fokus på offentligas möjligheter att tillvarata idéburna aktörers mervärde inom ramen för gällande lagstiftning.

1.2 Överenskommelse mellan Region Östergötland och regionala idéburna organisationer

Genom **överenskommelsen med 47 regionala idéburna organisationer** utvecklas sedan 2018 systematisk samverkan med fokus på samhällsutmaningar. I Överenskommelsen med regionala idéburna organisationer utgår samverkan från sju principer (självständighet och jämbördighet, dialog och

information, kvalitet och utvärdering, långsiktighet, öppenhet, mångfald och innovation) finns även en koppling till den Europeiska koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocesser.

2017 beslutade Regionala utvecklingsnämnden att tillsätta resurser för att ta fram underlag för en överenskommelse mellan Region Östergötland och idéburna regionala organisationer i Östergötland. Underlaget för detta beslut var flera års arbete med formell och informell samverkan som påbörjades i Regionförbundet Östsam..

Den 11 december 2018 undertecknades en överenskommelse mellan Regionen och 42 idéburna organisationer. 2019 började arbetet med att formera samverkan både inom regionen och mellan de idéburna aktörerna. 2020 kom partnerskapet överens om en handlingsplan för år 2020-2021. Arbetet med att utveckla samverkan inom ramen för en överenskommelse har följts av HELIX Competence Centre, ett femårigt forskningsprogram med fokus på hållbar utveckling i organisationer. Den röda tråden i forskningen är att utveckla kunskap om hur goda arbetsvillkor i termer av lärande, hälsa och jämställdhet kan kombineras med effektivitet och innovationsförmåga. Deras intervention i Överenskommelsen resulterade i en rapport ”Samverkan mellan idéburen sektor och en region – Möjligheter och utmaningar vid utveckling av en samverkansplattform Agneta Halvarsson Lundkvist Maria Gustavsson 2021 HELIX Rapport 21:001”.

Den samlade erfarenheten lyfter behovet av kommunikationsverktyg och mötesplattformar för att ta samverkan vidare. Den politiska målsättningen för 2022 är att tydliggöra strukturer för samverkan. I det uppdraget blir möjligheten att kommunicera ett första steg då samverkan och samhandling grundas på aktuell kunskap om varandras görande.

2 Tillsammans som partnerskap

En förutsättning för att bygga gemensam kunskap är att lära känna varandra och göra varandras samhällsinsatser kända. Med den gemensamma ledstjärnan - *Ta höjd för det oväntade och sök mod att utmana* – utvecklas både en strukturell och en informell samverkan. I partnerskapets arbete ska olika former för medskapande prövas och utvecklas. I detta sammanhang handlar det bland annat om att ge förutsättningar för alla att bidra samt att identifiera och utveckla samverkansformer som är gränsöverskridande. Gemensamma möten ska bygga på metoder som ökar den samlade kompetensen och bidrar till att allas verksamheter blir i anspråkstagna. Likaså ska aktiviteter som erbjuds öka samverkan mellan organisationer som verkar inom olika sektorer så att överenskommelsens bidrar till att föra samman människor och organisationer som vanligtvis inte möts eller samverkar. Ett sätt är de regelbundet genomförda stormötena. Minst ett av dessa möten ska vara öppet även för organisationer som inte signerat överenskommelsen och vid minst ett tillfälle ska medlemmarna ges möjligheten att samtala kring de sju grundläggande principerna. För att säkerställa genomförandet av överenskommelsens intentioner, genomföra och arbeta fram vad som ska göras finns en arbetsgrupp som utses av partnerskapet vid årets sista stormöte. Hittills har alla organisationer som velat delta välkomnats in i detta arbete. Arbetsgruppen ska utifrån aktuell handlingsplan planera verksamheten och tillsammans med övriga medlemmar formulera den som ska gälla för nästa år. Vid årets sista stormöte tas ett gemensamt beslut om innehåll. Under året planeras, kvalitetssäkras och utvärderas de fyra stormötena genom att skrivs en verksamhetsberättelse tillgänglig för alla medlemmar.

2.1 Samverkan i vardagen

De idéburna organisationerna anser sig ha funnit nya sätt att samverka som tar tillvara, lyfter upp och kopplar samman kunskap, erfarenhet och kreativitet som gör att nya vägar prövas. Traditionella gränser utmanas och nya innovativa tankebanor skapas. Det finns även en upplevelse av att samtal på lika villkor utvecklats både mellan idéburna organisationer och med regionen.

Samverkan inom partnerskapet har lett till en utökad samverkan i vardagsarbetet. Utanför befintliga strukturer tas kontakter mellan personer med olika funktioner i regionen och personer med olika funktioner inom civilsamhället. Dessa kontakter utgår många gånger från en ökad kunskap om varandras uppdrag och organisering och ett problem/behov som uppstått.

2.2 Identifiera samhällsutmaningar

I arbetet inom Överenskommelsen identifieras olika samhällsutmaningar som sedan lyfts som fokusområden. Inspelen kommer så väl från de idéburna organisationerna som från regionen. Exempel på samhällsutmaningar/ fokusområden:

- Minskad fysiskaktivitet – fokusområde Friluftslivets år
- Socialisolering – samverkan inom ABC

2.3 Öka kunskapen om varandra/ styrlogik

Behov av ökad kunskap om varandras uppdrag och gemensamma utmaningar - kontinuerlig fortbildning. Här finns aktuell forskning och rapporter att ta del av tex Sophie Nachemson – Ekvalls bok ”Dags att bry sig – så kan civilsamhället och den idéburna sektorn lyfta Sverige” framtagen av arbetsgivarorganisationen Fremia och rapporten Social innovation i civilsamhällets organisationer – kunskapsöversikt och policy rekommendationer, av Malin Lindberg framtagen av Nysta; Civilsamhällets nystartsgrupp för ett nytt samhällskontrakt, och stiftelsen Entreprenörskapsforum. https://entreprenorskapsforum.se/wp-content/uploads/2021/05/Social-Innovation_rapport_Web.pdf. Bägge dessa har publicerats under år 2021.

3 Behov för att ta överenskommelsen framåt och stärka utvecklingen av olika samverkansstrukturer.

Genom SE UPP och dess medlemskap i HELIX Competens Center kom Överenskommelseprocessen även att belysas av en tredje part. I analysen utgår författarna, för att fånga komplexiteten i den breda samverkan som Överenskommelsen i Östergötland innebär, från en teori om förändringsinriktat lärande i och mellan organisationer, eller så kallade verksamhetssystem där gemensamma motiv hos de som samverkar driver förändringsprocesser (Engeström, 1999). I analysen tittar man på om spänningar och motsättningar blir ett hinder för lärande och förändring eller om det blir en källa till lärande i och utveckling av verksamheter. För en positiv utveckling förutsätts att de människor som samverkar träder över varandras verksamhetsgränser och polar ihop sina erfarenhetsbanker, verktyg och andra typer av resurser (Engeström & Sannino, 2018) – dessa personer identifieras som gränsöverskridare. Gränsöverskridare, alltså personer som deltar i samverkansplattformen på olika sätt, bidrar till utveckling i en eller flera redan existerande verksamheter eller deltar i utveckling av en (ny) gemensam verksamhet. Studien bygger på att lyfta fram dessa samverkande och gränsöverskridande personers perspektiv och fokuserar på det lärande som enligt deras uppfattning skett i och genom samverkansplattformen. Dessa personer likväl som analysen av deras upplevelser är bägge delar av den gemensamma förändringsresa som pågår bland organisationer och personer involverade i överenskommelsen, där slutet på resan inte är given utan formas allteftersom den fortskrider.

- Ett av det vägval som lyfts fram kopplat till Region Östergötland och identifieras som grundläggande för en framtida hållbar, bred och stabil samverkan via överenskommelsen handlar om att politiskt ta beslut om och tydligt kommunicera synen på samverkan med idéburen sektor samt klargöra vad regionen önskar få ut av de olika arenor som finns för samverkan.

Ett steg vilket svarar upp mot detta identifierade behov finns i målformuleringen TÅB 2022-2023.

- Vidare lyfts själva essensen i överenskommelsen, samverkan. Det uppmärksammas att varje enskilt ärende som lyfts inom överenskommelsen behöver en förankringsprocess i respektive ansvarsområde och verksamhet både i Regionen och i de större organisationerna. Den framväxande samverkan inom partnerskapet upplevs inte förfoga över resurser som mer traditionell samverkan kopplad till verksamhetsbidrag och uppdrag innebär. Detta leder enligt författarna till en uppenbar svårighet för partnerskapet att leverera det som politiker efterfrågar, det vill säga resultat och effekter ut mot målgrupper.

Den satsning som Regionen tillsammans med några föreningar nu genomför med hjälp av RUNs Covid medel kan ses som ett första försök att svara upp mot detta behov. Vidare har gemensamma satsningar på att: besvara och ansöka om större gemensamma projekt varit ett alternativ som prövats. Här pågår idag ett antal projekt vilka behöver följas och utvärderas med överenskommelsen som utgångspunkt.

- Det konstateras vidare att behovet av kommunikation är tydligt. Överenskommelsen är inte enbart sektors överskridande utan även verksamhets- eller nivåöverskridande hos både RÖ och de idéburna. Att hantera förankring och spridning av information i dessa komplexa sammanhang blir en viktig framgångsfaktor. Kommunikationsverktyg behövs för att underlätta gränsgångarnas arbete med att sprida kunskap om samverkan och de möjligheter att både nå framgång i ett strategiskt förändringsarbete och att nå ut till den praktik som behöver ske mer lokalt. Detta behov uttalas i alla de sammanhang som idag finns och får ses som den enskilt viktigaste satsningen att genomföra.

Här finns ett behov som behöver adresseras

4 Vad behövs för att nå en fungerande kommunikationsstruktur?

Kommunikation bidrar till transparens. Det ligger en makt i att ha kunskap, att veta mer. Makten distribueras och fördelas mer likt när många delar på kunskapen. I kommunikation som ska ske kopplat till Överenskommelsen fastställs vikten av både processtöd - att få hjälp att ta fram det som behöver kommuniceras - samt sättet dvs tillgänglighet i både text och bild. Här finns frågor att besvara som ska det vara på lätt svenska, bildspråk, tecknat, alltid textat? Talsyntes och syntolkning som grundläggande delar. Jämlikt och med intersektionellt perspektiv. Här finns även behov av att hjälpa läsaren att gå mellan praktik och strategi. Personkompetens – teknik och kommunikation inom RÖ och mellan parter i partnerskapet.

Det är RÖ som kan erbjuda och stå för en kommunikationsplattform och här krävs resurser som idag inte finns. I arbetsuppgiften ligger förmågan och behovet av att korka arm och samtala med alla parter. Ta reda på, presentera, och formulera det som hänt kopplat till överenskommelsen samt vad som är på gång och det som är aktuellt. Innehåll och i mötet med parterna behöver vara tillgängligt. Hur kan den samlade kunskapen i partnerskapet användas. Hur hitta en layout som både involvera partnerskapet men även blir i linje med Region Östergötlands egen kommunikations, sociala medier och appstrategi.

Vilka möjligheter och resurser finns kopplat till Regionens kommunikationsenhet?

Något som lyfts fram som förebild är Sätt Östergötland i Rörelse. Hur har man där organiserat sitt kommunikativa arbete. Persontid, tekniklösning, och drift.

5 Region Östergötlands verksamhet kopplat till överenskommelsen

5.1 Politisk hemvist

Formellt beslutades överenskommelsen av fullmäktige och därvid har regionstyrelsen ett huvudansvar. Grunduppdraget formuleras som att alla nämnder berörs och omfattas av överenskommelsen men det är regionutvecklingsnämndens beredning för folkhälsa – med sin sammansättning av ledamöter från alla regionens nämnder – som fått uppdraget att följa arbetet inom Överenskommelsen. Detta gör att jämlikhälsa som samhällsutmaning ges ett särskilt fokus av Region Östergötland.

5.2 Internationell samverkan

I utvecklingsarbetet av strategisk utveckling och samverkan med den sociala ekonomin ansökte dåvarande Regionförbundet Ötsam 2010 ett medlemskap i det EU baserade nätverket REVES (European network of cities & regions for the Social economy). Sen många år har Region Östergötland fördjupat sitt engagemang genom en styrelsepost, Idag är det ordförande i folkhälsoberedningen som innehar styrelseuppdraget med stöd av sakkunnig tjänsteperson inom social ekonomi.

Tillsammans med Region Örebro har Region Östergötland av näringsdepartementet och tillväxtverket även erbjudits en plats i Europeiska kommissionens expertgrupp för socialt entreprenörskap GECES.

5.3 Referensgrupp internt

För att ta tillvara erfarenheter och utvecklingen av samverkan med idéburen sektor framförallt kopplat till överenskommelsen har en regionintern referensgrupp med tjänstepersoner bildats. Gruppen ska på olika sätt tillsammans ta ansvar för kunskapsbyggande i samverkan med civilsamhället. Den regioninterna arbetsgruppen består i dagsläget av tjänstepersoner på regionledningskontoret; Monika Ulriksson och Charlotte Sand, Hälso- och sjukvårdsenheten; Caroline Blomma, Tandvårdsenheten; Petra Nordin och Maria Brusman, Enheten kultur och natur; Ann Hederén, Samhällsbyggnadsenheten; Annika Larsson, Enheten för strategi och analys; Cecilia Hunnershage Sandgren och Anna Jacobsson, Enheten för tillväxt samt Margareta Wandel, Hållbarhetsenheten.

5.4 Insatser med koppling till COVID medel

Utlysning av stöd till utvecklingsarbete inom den regionala överenskommelsen med aktörer inom idéburen sektor för att motverka negativa effekter på samhället kopplat till COVID 19 om 500 tkr innebar att det under år 2021 bedrivs följande samverkansinsatser: Pensionärskollo genomförs av PRO, SKPF och SPF, Projekt Tillit med målgruppen alla i partnerskapet arrangörer är Coompanion och Hela Sverige ska leva, RF-SISU och Korpen utvecklar fritidsaktiviteter för äldre i Motala och RF-SISU tillsammans med Funktionsrätt tittar på möjligheten till motsvarande fritidsbank för alla med funktionshinder och slutligen genomför Röda Korset och KFUM med sitt koncept Bollihop tillsammans sommarfritidsaktiviteter där man får träna svenskaspråket.

6 Den sociala ekonomin och civilsamhället och dess arbete inom ramen för Överenskommelsen

I Europa företräder och representeras den sociala ekonomin av Social Economy Europe (SEE). I Sverige, saknas motsvarande formell representation. Social ekonomi har genom sin bredd med en mångfald av

organisationer, föreningar och stiftelser som deklarerar sig som del av sektorn en stor legitimitet samtidigt som den har svårt att samla och organisera sig som en enhet. Exempelvis ingår förutom det traditionella föreningslivet (ex idrottsrörelsen, studieförbunden, svenska kyrkan och andra trossamfund) stiftelser där syftet som för Norrskan handlar om att främja en altruistisk samhällsutveckling inkluderas. I den sociala ekonomin ingår även brukarstyrda organisationer, sociala företag och organisationer som företräder andra organisationer exempelvis Forum och Famna.

6.1 SE UPP – Den sociala ekonomins utvecklingspartnerskap i Östergötland

Har en samordnande funktion som via sina medlemmar representerar 40 % av östgötarna och som arbetar för att stärka den sociala ekonomins konkurrenskraft. Här samlas resurser och kompetenser i ett partnerskap för att tillsammans bidra till lösningar på samhällsutmaningar där var och en inte räcker till. Det kan handla om sysselsättning, social integration, jämställdhet, ekologisk hållbarhet med mera. I nätverket finns ambitionen att beskriva, utveckla och stimulera den sociala ekonomin som betydelsefull för lokal och regional tillväxt, kopplat till nyföretagande och nya arbetstillfällen samt som aktör för att integrera människor på arbetsmarknaden.

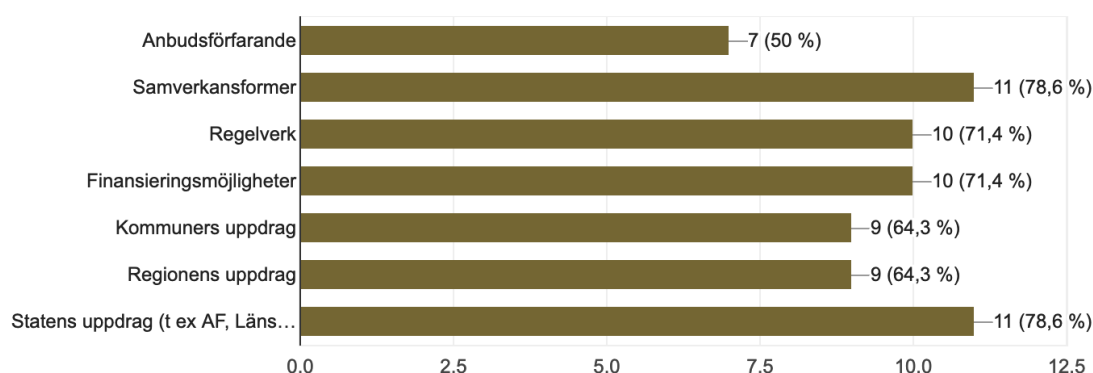
SE UPP fick innan överenskommelsen ett uppdrag att inventera behovet av och önskemålet om en Överenskommelse i Östergötland. I processen med att ta fram Överenskommelsen fick organisationen även uppdraget att samla alla regionala idéburna organisationer oavsett inom vilket politikområde man verkade för att informera och involvera så många som möjligt i samverkan.

6.2 Samverkansprojekt kopplat till Överenskommelsen

Flera samverkansprojekt har utvecklats av partnerskapets organisationer under de år överenskommelsen och dess verksamhet funnits. De som även involverat Region Östergötland är förstudier kopplade till fler i arbete som finansieras av den europeiska socialfonden och ska ge inspel till dess framtida satsningar. Dessa projekt tar avstamp i överenskommelsens partnerskap och ger bland annat svar på den sociala ekonomins lokala behov av framtida kompetenser. Den framtida slutrapporten kommer att ge kunskap i många sammanhang. Nedan ett exempel på intervju svar från 14 av partnerskapets organisationer.

10. Om ja. Vilket/vilka områden känns viktigast att veta mer om? Flera svar är möjliga.

14 svar

7 En internationell utblick

7.1 Våra nordiska grannar

7.2 EU

7.2.1 Sociala spelaren

7.2.2 Social Actionplan

7.3 OECD